

Historiefaget arbejder

Formålet med faget:

Forstå fortiden for derfor at kunne forstå nutiden. Denne forståelse giver mulighed for at forbedre fremtidige beslutning, idet vi kan lære af vores fejl fra fortiden.

Historiefaget arbejder i tre forskellige niveauer:

1. Redegørende niveau:

Herunder hører alt det **beskrivende**, som fx hvornår skete begivenheden, hvilke personer var involveret, hvordan ændrede tingene sig osv..

2. Forklarende niveau:

Herunder forklares det, hvilke **årsager/drivkræfter**, som kan begrunde forandringerne. De historiske drivkræfter kan være: Økonomien, teknologi, politik/magtforhold, ideer, religion, enkeltpersoner eller masserne. (Det forklarende niveau kan også ses som en del af det redegørende niveau.)

3. Analyserende niveau:

I analyser i historiefaget anvendes historiske kilder. I den sammenhæng er det vigtigt at benytte den **historiske metode/kildekritik**. Til kildekritik er det oplagt at stille følgende spørgsmål:

- Hvad kan kilderne **fortælle** om fortiden?
- I hvilken historisk **kontekst** skal kilderne læses?
- Hvilken **udsagnskraft** har kilderne/er kilderne **repræsentative**?
- Hvilken **udsagnsevne** har kilderne/er der **tendens** i kilderne?

4. Diskuterende og vurderende niveau

Herunder kan flere forskellige ting diskuteres og vurderes. Fx:

- Hvilket **historiesyn** er der i de historiske fremstillinger?
- Enkeltpersoner som **historieskabte og historieskabende**.
- **Skiftende syn** på en begivenhed eller periode hos historikere gennem tiderne.
- Perspektivere bagud: hvilke **tidligere forhold** i historien er af stor betydning for denne begivenhed/disse strukturer.
- Perspektivere op til i dag: Hvilke forhold i dag er et **produkt** af disse begivenheder/strukturer.

Historiefagets materiale kan inddeles i 2 hovedtyper: Kilder og Fremstillinger.

Kilder:

Kilder kan placeres i to forskellige grupper: **Skriftlige kilder**. (Breve, lovbestemmelser, taler osv.) og **ikke skriftlige kilder** (billeder, smykker, bygninger osv.).

Skriftlige kilder (kildekritik)

I arbejdet med skriftlige kilder kan følgende spørgsmål anvendes til kildekritik. Alle spørgsmål er ikke relevante til alle skriftlige kilder. Formålet med kildekritik er at placere kilden i en historisk sammenhæng og derefter vurdere, hvad kilden kan fortælle om fortiden.

- 1) Er kilden ægte, eller er der tale om forfalskninger?
- 2) Hvem er kildens afsender og modtager?
- 3) Hvornår er kilden nedskrevet (er den samtidig med begivenhederne, eller den produceret efterfølgende – hvis den er nedskrevet længe efter begivenhederne svækker det kildens værdi – udsagnsevnen er svækket)
- 4) Er det en første- eller andenhåndskilde. Normalt har en førstehåndskilde størst værdi (størst udsagnsevne)
- 5) Hvad står der i kilden: opdel i hovedpunkter og find det væsentlige. Dette handler om at læse kilden grundigt.
- 6) Hvad er det for en kildetype – de fleste kilder ligger indenfor følgende 4 kategorier:
  - a) **Dokumenter** fx konkrete rester/levn fra fortiden, f.eks. love, retsafgørelser, skøder, et fæstebrev m.m.. Centralt spørgsmål: Hvilken politisk og samfundsmæssig sammenhæng er dokumentet en del af?

- b) **Beretninger**, f.eks. breve, erindringer m.m. om begivenheder og forhold i fortiden. Dvs., også levn fra fortiden. Centralt spørgsmål: Har beretteren evne, mulighed og vilje til at fortælle sandheden og hele sandheden. Er der tale om manglende vilje, så taler man om tendens i kilden – et centralt begreb i historisk metode. Hvis der er udpræget tendens er kildens udsagnsevne begrænset. Beretningen kan være afgivet samtidig med fortiden eller mange år efter. Beretning er også levn fra den tid, hvor de er skabt – dvs., fortæller noget om den samtid, hvor de er lavet.
- c) **En politikers eller borgers tale og skrifter**. Centrale spørgsmål: Hvilken historisk begivenhed er talen en del af? Hvad vil politikeren/borgeren opnå med talen/skriftet? Hvilke synspunkter vil vedkommende fremme? Og hvorfor optræder disse på dette tidspunkt? Hvilke forhold har politikerne/borgeren udeladt? Også her er begrebet tendens vigtigt - politikeres/borgers ærinde er oftest ikke at fortælle sandheden, men fremme deres synspunkter.
- d) **Synspunktmateriale**: Historikere og debattører kommer med synspunkter på en begivenhed/en samfundsstruktur længe efter det er sket. Centrale spørgsmål: Hvilke synspunkter? Og kan vi forklare disse synspunkter?
- 7) Er kilden repræsentativ – dvs., viser andre kilder noget tilsvarende, dvs., har kilden stor udsagnskraft eller står kilden alene (lille udsagnskraft)?
- 8) Personlig eller institutionel. En institutionel kilde (en person udtaler sig på f.eks. regerings vegne) vil i høj grad afspejle institutionens synspunkter, og kontroversielle dele er måske udeladt eller udtrykt meget diplomatisk.
- 9) Fortrolig eller offentlig. I et fortroligt forhandlingsskema får man ofte flere oplysninger.
- 10) **Konklusion**: Hvilke historiske begivenheder eller tilstande kan kilden belyse om fortiden, eller hvad fortæller kilden om den fortid, vi gerne vil vide noget om.

Ikke skriftlig kilde (Billeder):

1) Fotografier og film

- Er det ægte?
- Er billedet iscenesat?
- Hvad er hensigten med billedet – har billedet en tendens? (fotografen har udvalgt noget af den fortidige virkelighed)

- Film: skel mellem dokumentar og fiktion. En historisk dokumentar svarer i princippet til en historiebog (en historisk fremstilling). En fiktionsfilm (f.eks. Gladiator, Matador, Flammen og Citronen) kan indeholde historisk korrekte ting, men formålet er ikke at skildre fortiden.

2) Malerier og tegninger

- er billedet ægte eller er der tale om en forfalskning?
- malerier og tegninger er i høj grad iscenesat
- det kan være produceret længe efter begivenheden, producenten behøver ikke at have været til sted ved begivenheden
- ofte er den en klar hensigt med værket – klar tendens.

Fremstillinger

Historiske fremstillinger kan være en historiebog, en artikel eller en historisk dokumentarfilm. Fælles for disse er at de alle er **rekonstruktioner af fortiden**.

Forskellige historiebøger giver ikke det samme billede af fortiden. Historikeren har lavet en udvælgelse: Hvilke forhold og begivenheder omtales? Og hvordan forklares tingene (økonomiske forhold, ”store personer” eller ud fra religion og ideer)

Med andre ord, hvilken historieopfattelse er der tale om? Man skelner mellem en historisk materialistisk historieopfattelse (lægger vægt på økonomiske og politiske forklaringer), en idealistisk historieopfattelse (lægger vægt på enkeltpersoners og ideers rolle), og en moderne historieopfattelse (hvor man forklarer inddrager begge "sider")